

Nr 165.

Av herr **Persson** i Tidaholm m. fl., om viss ändring av 1 § lagen om arbetstidens begränsning.

Från tillämpningen av lagen om arbetstidens begränsning är bland annat, genom 1 § k), undantaget »sådant arbete i hotell-, restaurang- eller kaféerörelse, som är att hänföra till allmänhetens direkta betjäande». Till motivering av detta undantag anförde den s. k. arbetstidskommittén, att en lagstadgad begränsning av arbetstiden för ifrågasvarande personalgrupper uppenbarligen skulle medföra betydande olägenheter ävensom att det vore tvivelaktigt, om en dylik anordning skulle vara välkommen för dessa personalgrupper, då deras arbetsför tjänst ju väsentligen hade form av drickspengar.

Den uppdelning av hotell-, restaurang- och kafépersonalen, som förevarande undantagsbestämmelse innebar, visade sig emellertid snart föranleda avsevärda svårigheter vid lagens tolkning och tillämpning. Många befattningshavare hade arbetsuppgifter, som lågo på gränsen mellan dem, som voro inbegripna under lagen, och dem, som icke voro det, och andra hade flera sysselsättningar, av vilka somliga föllo under lagen och andra utanför. Särskilt framträdde dessa förhållanden vid de mindre företagen. Att berörda olikhet i avseende å arbetstidens reglering skulle vara ägnad att medföra olägenheter och missnöje vid samverkan mellan befattningshavare av de båda olika grupperna, var också givet.

Här berörda anordning befanns även av socialstyrelsen, som år 1920 fått i uppdrag att inkomma med förslag till sådana jämkningar i lagen, som kunde finnas påkallade av vunnen erfarenhet om dess tillämpning, böra föranleda ändring av lagen. I det förslag härtill, som styrelsen framlade, förordades bland annat att utesluta undantaget för hotell-, restaurang- och kaféerörelser, liksom även det för hälso- och sjukvård, samt att åt dessa slag av verksamhet, i viss mån kompletterade, giva en särställning, kännetecknad därav, att arbetsrådet skulle få fria händer att beträffande dem reglera arbetstiden. Detta förslag, som sålunda skulle under lagens tillämpning införa sådant arbete i hotell-, restaurang- eller kaféerörelse, som är att hänföra till allmänhetens direkta betjäande, godtogs av Kungl. Maj:t och förelades, i proposition nr 359, 1921 års riksdag. Vederbörande utskott avstyrkte emellertid förslaget, och det samma avslogs av riksdagen.

I motioner, som 1928 väcktes i riksdagens båda kamrar, påtalades bland annat hotell- och restaurangpersonalens oskäligt långa arbetstid,

varpå anfördes en del exempel, och påyrkades utredning. En sådan, företagen av socialstyrelsen, kom även under de närmast påföljande åren till stånd och bestyrkte i mycket klagomålen ifråga om arbetstiden. Till någon reform i förevarande avseende ledde dock ej utredningen.

Arbetstidskommitténs motivering för ifrågavarande undantag grundar sig, såsom ovan nämnts, på två skäl — att inbegripande av den allmänheten direkt betjänande hotell-, restaurang- och kafépersonalen under arbetstidslagen skulle medföra betydande olägenheter samt att en dylik åtgärd skulle med hänsyn till drickspenningssystemet vara ofördelaktigt för nämnda personal.

Vad det första av dessa skäl angår, är det möjligt, att det vid tiden för lagens tillkomst kunde anses i viss mån bärande. Hela den lagstadgade arbetstidsregleringen var då en nog så ingripande nyhet, vars genomförande rubbade många hävdvunna vanor och onekligen förorsakade avsevärda svårigheter och kostnader. Sedan dess ha emellertid förhållandena i mycket förändrats. Arbetstidslagen har i allmänhet inrättats efter nämnda reglering, och denna reglering har för övrigt i betydande mån modifierats, bland annat genom småföretagens undantagande och övertidsmöjligheternas ökning. Arbetstidens lagstadgade begränsning har också inverkat förkortande på arbetstiden för arbetaregrupper, som icke varit inbegripna under arbetstidslagen, såsom de nu ifrågavarande, i lagens 1 § k) undantagna. Sålunda hade enligt socialstyrelsens undersökningar och personalens uppgifter den genomsnittliga (brutto-) tjänstgöringstiden för serveringspersonalen vid vissa företag i Stockholm, vilken år 1915 uppgått till 80 timmar, nedgått till 65 timmar 1920 och 62 timmar 1929. Med hänsyn härtill skulle med all sannolikhet en utsträckning av arbetstidslagens tillämpning till att även omfatta ifrågavarande grupper av hotell-, restaurang- och kafépersonal i regel låta sig genomföra utan några avsevärda svårigheter.

Beträffande därefter det senare skälet — drickspengarnas och därmed arbetsförtjänstens minskning — ha förhållandena på senare tid så ändrats, att detta skäl i väsentlig mån förlorat betydelse. Det 1935 mellan arbetsgivare och arbetstagare på förevarande område träffade riksavtalet tillförsäkrar nämligen serveringspersonalen vid restauranger — varunder kaféer torde inbegripas — samt vaktmästare, städerskor och hisskonduktörer i hotell, där betjäningssavgift införts, efter viss tids respektive med fast anställning en viss minimiinkomst. För var och en av serveringspersonalen uträknas hans eller hennes månatliga omsättningssumma, beräknad i medeltal för två månader, och efter ses, om 10 procent därav uppgår till det för biträdet ifråga avtalade lönebeloppet; i annat fall åligger det arbetsgivaren att till biträdet utbetala skillnaden. Beträffande nämnda kategorier av hotellpersonal har arbetsgivaren att fylla den eventuella skillnaden mellan den varje

befattningshavare för månad tillkommande andelen av influtna betjä-
ningsavgifter och den fastställda lönen.

Om än, såsom av socialstyrelsens vid olika tidpunkter företagna
undersökningar av arbetstidsförhållandena synes framgå, arbetstiden för
de från arbetstidslagens tillämpning undantagna grupperna av hotell-
restaurang- och kafépersonal över huvud taget avsevärt nedgått, torde
dock en enligt nutida begrepp oskäligt lång arbetstid i många fall
kvarstå för vissa kategorier bland dem. Sålunda fann socialstyrelsen
vid undersökning av arbetstidsförhållandena inom hotell- och restau-
rangnäringen i riket år 1929 (brutto-) tjänstgöringstiden per vecka en-
ligt personalens uppgifter i genomsnitt uppgå för hotellstäderskor vid års-
företag till 93.0 timmar och vid säsongföretag till 93.2 timmar samt för
hotellvaktmästare vid årsföretag till 81.5 timmar och vid säsongföretag till
90.5 timmar. Enligt samma uppgifter belöpte sig den normala (brutto-)
tjänstgöringstiden per vecka till 90 timmar eller mera för 68.5 procent
av hotellstäderskorna och 25.0 procent av hotellvaktmästarna.¹⁾

Oavsett de hygieniska vådorna av en för lång och i stor utsträck-
ning till natten förlagd arbetstid, ha de från arbetstidslagens tillämp-
ning undantagna grupperna av hotell-, restaurang- och kafépersonalen
givetvis samma behov av fritid för sin intellektuella förkovran, familje-
liv och deltagande i den fackliga rörelsen som arbetstagare inom öv-
riga yrkesområden. 8-timmarsdagens princip har numera förverkligats
inom snart sagt alla näringslivets områden, och frågan om 40-timmars-
veckan står sedan flera år på internationella arbetsorganisationens dag-
ordning och har även på sina håll förverkligats. Det kan under sådana
omständigheter inte förvåna, om nämnda personalgrupper känna sig till-
bakasatta och orättvist behandlade av statsmakterna och nu göra anspråk
på, att lagstiftaren skall förhjälpa dem från deras undantagsställning.

Med stöd av vad sålunda anförts få undertecknade hemställa,

att riksdagen måtte för sin del besluta att utesluta
det under 1 § lagen om arbetstidens begränsning upp-
tagna undantaget »k) sådant arbete i hotell-, restaurang-
eller kaférelse, som är att hänföra till allmänhetens
direkta betjänande»,

ävensom att i samband därmed måtte med det näst
föregående och näst efterföljande undantaget företagas
av den föreslagna uteslutningen påkallade ändringar.

Stockholm den 22 januari 1937.

J. A. Persson,
Tidaholm.

Gust. L. Johnsson,
Kalmar.

O. Isacsson.

¹⁾ Motsvarande siffror, inhämtade från arbetsgivarsidan, återfinnas ej i här berörda avseenden.

